ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ANTONIO LA PERGOLA
της 19ης Σεπτεμβρίου 1996 *

1. Με διάταξη της 7ης Φεβρουαρίου 1995, το Raad van State van België υπέβαλε στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΟΚ) 926/80 της Επιτροπής, της 15ης Απριλίου 1980, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν τυγχάνει εφαρμογής σε μία πράξη εξαγωγής όταν τα προϊόντα για τα οποία ισχύει το νέο νομισματικό εξισωτικό ποσό εισήχθησαν εντός διαστήματος μικρότερου των έξι μηνών πριν από αυτήν την πράξη εξαγωγής;

2) Πρέπει το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΟΚ) 926/80 της Επιτροπής, της 15ης Απριλίου 1980, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν πρέπει τούτο να εφαρμοστεί ούτε επί πράξεως εξαγωγής για την οποία οφείλονται νομισματικά εξισωτικά ποσά, όταν αυτής της πράξεως εξαγωγής προηγήθηκε, εντός διαστήματος μικρότερου των έξι μηνών, πράξη εισαγωγής για την οποία εισπράχθηκαν νομισματικά εξισωτικά ποσά από πρόσωπο άλλο εκτός αυτού το οποίο εξήγαγε τα αγαθά;»

2. Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως στην κύρια δίκη συνοψίζονται ως εξής: η εταιρία ANDRE en Co. NV (στο εξής: ANDRE), με έδρα το Βέλγιο, συνήψε οκτώ συμβάσεις με γαλλικές και ολλανδικές εταιρίες με αντικείμενο την εκ μέρους της ANDRE πώληση ορισμένων ποσοτήτων δημητριακών. Οι συμβάσεις προέβλεπαν ότι τα νομισματικά εξισωτικά ποσά (στο εξής: ΝΕΠ) που ενδεχομένως θα οφείλονταν θα βάρυναν τον πωλητή. Κατά τον ίδιο χρόνο, η ANDRE, προκειμένου να προμηθευτεί το εμπόρευμα που επρόκειτο να παραδώσει στους αγοραστές, συνήψε με εγκατεστημένες στο Βέλγιο εταιρίες διάφορες συμβάσεις σχετικά με την αγορά, τη φορά αυτή από την ANDRE, των αναγκαίων ποσοτήτων δημητριακών. Επρόκειτο, σύμφωνα με τη διάταξη περί παραπομπής, για εμπορεύματα που είχαν εισαχθεί στο Βέλγιο από τις τελευταίες αυτές εταιρίες. Κατ' ουσίαν, η ANDRE συνήψε σύμβαση εξαγωγής εμπορευμάτων που είχαν προηγουμένως εισαχθεί στο Βέλγιο από άλλον επιχειρηματία.

Ξστερα από τη σύναψη αυτών των εμπορικών συμβάσεων, πριν όμως από την εκτέλεσή τους, το βελγικό φράγκο υποτιμήθηκε. Κατά συνέπεια, χορηγήθηκε ΝΕΠ 8,6 % λόγω εισαγωγής ορισμένων γεωργικών προϊόντων στο Βέλγιο και εισπράχθηκε ισόποσο ΝΕΠ κατά την εξαγωγή από την ίδια χώρα.

Με βάση τον κανονισμό (ΕΟΚ) 926/80 [1], η ANDRE ζήτησε από την Κεντρική

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

1 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 926/80 της Επιτροπής, της 15ης Απριλίου 1980, περί εξαιρέσεως εκ της εφαρμογής των νομισματικών εξισωτικών ποσών σε ορισμένες περιπτώσεις (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/028, σ. 113).

Υπηρεσία Ποσοστώσεων και Αδειών (στο εξής: ΚΥΠΑ) απαλλαγή από ΝΕΠ για τις εξαγωγές που είχαν πραγματοποιηθεί μερίμνη της προς τις Κάτω Χώρες και τη Γαλλία. Πράγματι, ο κανονισμός αυτός ορίζει ότι επιτρέπεται στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να απαλλάσσει «από την είσπραξη των νομισματικών εξισωτικών ποσών για τις εισαγωγές ή, αναλόγως της περιπτώσεως, για τις εξαγωγές που πραγματοποιούνται κατόπιν συμβάσεων που είχαν συναφθεί προ της αυξήσεως ή της εισαγωγής αυτών των ποσών» [2]. Όμως, η ΚΥΠΑ απέρριψε τη σχετική αίτηση. Ο λόγος της απορρίψεως αυτής εδράζεται, σύμφωνα με την αρμόδια αρχή, στο άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', του προπαρατεθέντος κανονισμού 926/80, δυνάμει του οποίου δεν μπορεί να χορηγείται απαλλαγή «όταν διαπιστώνεται ότι το προϊόν στο οποίο εφαρμόζεται το νέο νομισματικό εξισωτικό ποσό έχει, ανάλογα με την περίπτωση, επανεξαχθεί ή επανεισαχθεί εντός των έξι μηνών μετά την εισαγωγή του ή την εξαγωγή του». Σύμφωνα με την ΚΥΠΑ, ο όρος αυτός δεν πληρούται στην προκειμένη περίπτωση εφόσον τα εξαχθέντα από την ANDRE εμπορεύματα είχαν, με τη σειρά τους, εισαχθεί στο Βέλγιο, έστω και αν τούτο έγινε από άλλον επιχειρηματία πριν αρχίσει να τρέχει η προαναφερθείσα προθεσμία των έξι μηνών.

Η ANDRE προσέφυγε στο Raad van State, αμφισβητώντας τη νομιμότητα της απορρίψεως της αιτήσεώς της απαλλαγής. Κατόπιν τούτου, το αιτούν δικαστήριο υπέβαλε στο Δικαστήριο τα προπαρατεθέντα προδικαστικά ερωτήματα.

3. Τα δύο προδικαστικά ερωτήματα αφορούν, υπό δύο διαφορετικά πρίσματα, το ίδιο πρόβλημα και μπορούν, επομένως, να εξεταστούν μαζί. Το Δικαστήριο καλείται να διαπιστώσει εάν η απαγόρευση χορηγήσεως της απαλλαγής, που προβλέπεται από το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 926/80, ισχύει και όταν η εισαγωγή και η συνακόλουθη εξαγωγή των εμπορευμάτων, εντός της προθεσμίας των έξι μηνών, έχουν γίνει από διαφορετικούς επιχειρηματίες.

Η Επιτροπή και η Βελγική Κυβέρνηση προτείνουν να δοθεί καταφατική απάντηση, στηριζόμενη, κατ' ουσίαν, στο γεγονός ότι το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', αναφέρεται στην περίπτωση όπου το *προϊόν* «έχει επανεξαχθεί ή επανεισαχθεί εντός των έξι μηνών μετά την εισαγωγή του ή την εξαγωγή του». Πρόκειται επομένως για γεγονός που συντρέχει όταν το ίδιο προϊόν διέρχεται δύο φορές τα σύνορα, ο δε νομοθέτης εκτίμησε ότι πρέπει να λαμβάνεται «αντικειμενικώς» υπόψη, δηλαδή ανεξαρτήτως του εάν το ίδιο πρόσωπο είναι αυτό που επανεισήγαγε ή επανεξήγαγε το προϊόν. Και τούτο, κατ' αυτές, είναι απολύτως δικαιολογημένο. Πράγματι, υφίσταται συμψηφισμός μεταξύ του πλεονεκτήματος που συνιστά η καταβολή ΝΕΠ κατά την εισαγωγή και του μειονεκτήματος που συνιστά η υποχρέωση πληρωμής, κατά την εξαγωγή του ίδιου προϊόντος, ισόποσου ΝΕΠ. Κατ' αυτές, στη διασφάλιση ακριβώς της ισορροπίας αυτής σκοπεί η εξεταζόμενη διάταξη.

4. Δεν μπορώ να συμμεριστώ τη θέση της Επιτροπής και της Βελγικής Κυβερνήσεως. Καταρχάς, παρατηρώ ότι το γραμματικό επιχείρημα που αυτές προβάλλουν δεν παρέχει αποφασιστικά για την επίλυση του προβλήματος που απασχολεί εδώ το Δικαστήριο στοιχεία. Έστω και αν γίνει δεκτό

2 — Βλ. πρώτη αιτιολογική σκέψη.

— πράγμα κάθε άλλο παρά σαφές [3] — ότι το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', απαγορεύει τη χορήγηση απαλλαγής εφόσον το προς εξαγωγή προϊόν εισήχθη, με τη σειρά του, στο ίδιο κράτος μέλος εντός της προθεσμίας των έξι μηνών, απομένει, παρ' όλ' αυτά, να επιλυθεί το ζήτημα αν ασκεί εν προκειμένω επιρροή το γεγονός ότι η προηγούμενη εισαγωγή έγινε από πρόσωπο διαφορετικό από τον εξαγωγέα. Και τούτο είναι, κατά τη γνώμη μου, το σημείο-κλειδί της υπό κρίση διαφοράς. Η διάταξη δεν οδηγεί ρητώς ούτε προς τη μία ούτε προς την άλλη κατεύθυνση. Επομένως, η λύση πρέπει να αναζητηθεί στη ratio, στη λογική στην οποία στηρίζεται το θεσπισθέν με τον κανονισμό 926/80 σύστημα.

Σκοπός του κανονισμού είναι να αποφευχθεί να υποστεί ζημία ο εξαγωγέας υποχρεούμενος να πληρώσει ΝΕΠ το οποίο θεσπίστηκε ύστερα από τη σύναψη της συμβάσεως. Αυτός ακριβώς είναι ο λόγος για τον οποίο ο κανονισμός έχει προβλέψει τη δυνατότητα, για το ενδιαφερόμενο κράτος, να απαλλάξει αυτόν τον επιχειρηματία από την εφαρμογή του νέου ΝΕΠ. Πρόκειται εδώ για ένα αναμφισβήτητο δεδομένο το οποίο προκύπτει ήδη από την αιτιολογική σκέψη του σχετικού κειμένου: «το βασικό κριτήριο μιας τέτοιας εξαιρέσεως πρέπει να είναι η αποφυγή *μειονεκτήματος* που δημιουργήθηκε κατά τρόπο αναπόφευκτο από την εισαγωγή νέων νομισματικών εξισωτικών ποσών ή από την αύξηση των ποσών αυτών μετά από τη λήψη ενός ειδικού νομισματικού μέτρου που επηρεάζει τις εισαγωγές ή εξαγωγές οι οποίες πραγματοποιούνται επί τη βάσει συμβάσεων που έχουν συναφθεί προ της λήψεως του εν λόγω νομισματικού μέτρου» [4]. Για τον λόγο αυτό, η προβλεπόμενη στον κανονισμό αυτόν απαλλαγή προσδιορίζεται ως «ρήτρα δικαιοσύνης» [5]. Το ότι αυτός, και όχι κάποιος άλλος, είναι ο σκοπός του εν λόγω κανονισμού επιβεβαιώνεται, στη συνέχεια, από το άρθρο 8, παράγραφος 1, σύμφωνα με το οποίο «η εξαίρεση εκ της εισπράξεως δεν μπορεί να δοθεί παρά στο μέτρο που ο αιτών ή το συμβαλλόμενο μέρος, για λογαριασμό του οποίου ενεργεί, υφίσταται λόγω της εισπράξεως του νέου νομισματικού εξισωτικού ποσού *μία συμπληρωματική επιβάρυνση* που δεν μπόρεσε να αποφύγει, ακόμη και επιδεικνύοντας κάθε αναγκαία και δυνατή επιμέλεια». Με το ίδιο πνεύμα έχει διατυπωθεί το άρθρο 8, παράγραφος 3, το οποίο ορίζει: «στην περίπτωση που η εξέλιξη στις αγορές συναλλάγματος δίνει (...) ένα *κέρδος* στον ενδιαφερόμενο, το κέρδος αυτό εκπίπτει από τη *συμπληρωματική επιβάρυνση*». Τούτο κατά τη γνώμη μου, επιβεβαιώνει το γεγονός ότι η απαλλαγή δικαιολογείται ακριβώς στο μέτρο που επιδιώχθηκε να αποφευχθεί το να φέρει ο επιχειρηματίας, λόγω της θεσπίσεως του νομισματικού μέτρου, συμπληρωματική επιβάρυνση μη προβλεφθείσα κατά τη σύναψη της συμβάσεως.

Αυτός είναι ο σκοπός του κανονισμού. Γίνεται επομένως αντιληπτό ότι ο κοινοτικός νομοθέτης απέκλεισε την απαλλαγή «όταν διαπιστώνεται πως το προϊόν στο οποίο εφαρμόζεται το νέο νομισματικό εξισωτικό ποσό έχει, ανάλογα με την περίπτωση,

3 — Πράγματι, το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', δεν ορίζει ότι πρέπει να μη χορηγείται απαλλαγή όταν το εξαχθέν προϊόν *εισήχθη* εντός της προθεσμίας των έξι μηνών· αντιθέτως, η διάταξη αυτή προβλέπει την περίπτωση όπου το εξαχθέν προϊόν «έχει επανεισαχθεί» εντός της προθεσμίας αυτής. Επομένως, φαίνεται ότι η διάταξη αυτή αναφέρεται μάλλον σε μελλοντική παρά σε παρωχημένη κατάσταση: αν ληφθεί υπόψη η κατάσταση ενός εξαγωγέα, όπως είναι αυτή που ενδιαφέρει εν προκειμένω, η προϋπόθεση που εμποδίζει τη χορήγηση απαλλαγής είναι ότι το εν λόγω αγαθό έχει στη συνέχεια επανεισαχθεί· παραλλήλως, ο εισαγωγέας δεν θα μπορεί να τύχει της απαλλαγής αν το προϊόν, στη συνέχεια, *επανεξαχθεί*. Η ερμηνεία αυτή θα μπορούσε να επιβεβαιωθεί από το άρθρο 11, παράγραφος 3, στοιχείο ι', το οποίο προβλέπει ότι ο ενδιαφερόμενος οφείλει να αναφέρει, στην αίτησή του απαλλαγής, «αν τα προϊόντα (...) που εξάγονται *προορίζονται για επανεισαγωγή*». Τούτο φαίνεται να επιβεβαιώνει το γεγονός ότι το εμπόδιο στη χορήγηση απαλλαγής συνίσταται σε μελλοντικό γεγονός (*προορίζονται προς επανεισαγωγή*) μάλλον παρά σε παρωχημένο γεγονός (στην περίπτωση αυτή η διάταξη θα όριζε: *εισήχθησαν προηγουμένως*).

4 — Βλ. τέταρτη αιτιολογική σκέψη.

5 — Βλ. τρίτη αιτιολογική σκέψη.

επανεξαχθεί ή επανεισαχθεί εντός των έξι μηνών μετά την εισαγωγή του ή την εξαγωγή του». Πράγματι, στην περίπτωση αυτή ο επιχειρηματίας δεν εκτίθεται σε κανένα κίνδυνο ζημίας: η επανεξαγωγή ή η επανεισαγωγή από τον ίδιο επιχειρηματία αντισταθμίζει εδώ το συνδεόμενο με τη μη χορήγηση της απαλλαγής μειονέκτημα. Είναι επομένως προφανές ότι αυτός ο συμψηφισμός λειτουργεί μόνον εφόσον το ίδιο πρόσωπο είναι αυτό που δραστηριοποιείται στην αγορά, πρώτα ως εισαγωγέας και κατόπιν ως εξαγωγέας. Πράγματι, αν το εν λόγω προϊόν έχει ως συνέπεια, κατά την εισαγωγή του στο οικείο κράτος, την καταβολή ενός ποσού ως ΝΕΠ, μόνον ο εισαγωγέας θα ωφεληθεί από αυτό το πλεονέκτημα. Ο άλλος επιχειρηματίας, δηλαδή ο εξαγωγέας, υφίσταται μόνο την αρνητική συνέπεια του ότι οφείλει να καταβάλει ΝΕΠ κατά την έξοδο του εμπορεύματος από την χώρα. Σε τελευταία ανάλυση, δεν νομίζω ότι, αντίθετα προς όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, μπορεί να γίνεται λόγος για συμψηφισμό μεταξύ του πλεονεκτήματος από το οποίο ωφελείται ο ένας και του μειονεκτήματος το οποίο υφίσταται ο άλλος. Δεδομένου του μηχανισμού των ΝΕΠ, όπως αυτός προβλέπεται από τον κανονισμό, το επιτυγχανόμενο πλεονέκτημα και, συνακολούθως, το προκαλούμενο μειονέκτημα πρέπει να εκτιμώνται αποκλειστικώς σε σχέση με ένα και μόνο πρόσωπο: τον ενδιαφερόμενο επιχειρηματία.

Κατόπιν των ανωτέρω, η εκτίμησή μου είναι ότι το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', έχει την έννοια ότι άρνηση χορηγήσεως απαλλαγής είναι δυνατή μόνον όταν η επανεξαγωγή ή επανεισαγωγή του προϊόντος γίνονται από το ίδιο πρόσωπο. Εφόσον δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο, ο σαφής σκοπός της εξεταζομένης ρυθμίσεως — δηλαδή η διασφάλιση, όπως έχω προειπει, της καταστάσεως του *οικείου* επιχειρηματία, θα εκμηδενιζόταν. Αντιθέτως, κατά την Επιτροπή, η μη χορήγηση στον ενδιαφερόμενο του ευεργετήματος της απαλλαγής θα οφείλεται στο γεγονός και μόνο ότι η ζημία που αυτός έχει υποστεί λόγω νομισματικού μέτρου έχει αντισταθμιστεί, ούτως ειπείν, από το πλεονέκτημα που ένας άλλος επιχειρηματίας έχει αποκομίσει από το ίδιο μέτρο.

5. Όμως, η Επιτροπή αντιτείνει ότι η ανωτέρω προταθείσα λύση θα οδηγούσε εύκολα σε καταχρήσεις. Κατ' αυτήν, ο επιχειρηματίας θα ελάμβανε, κατά την εισαγωγή, ως ΝΕΠ, ένα χρηματικό ποσό· αμέσως ύστερα, το προϊόν θα μπορούσε να εξαχθεί από άλλο πρόσωπο το οποίο, επικαλούμενο το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', δεν θα υποχρεούνταν να καταβάλει ΝΕΠ κατά την εξαγωγή. Ο εισαγωγέας και ο εξαγωγέας θα μπορούσαν να συνάψουν μυστική συμφωνία με σκοπό να μοιραστούν το όφελος που θα συνίστατο, αφενός, στην είσπραξη του ΝΕΠ κατά την είσοδο των εμπορευμάτων και, αφετέρου, στην απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής ισόποσου ΝΕΠ κατά την έξοδο των εμπορευμάτων αυτών. Δεν θεωρώ, παρ' όλ' αυτά, πειστικό το επιχείρημα αυτό. Δεν αρνούμαι ότι το σύστημα αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε καταχρήσεις. Παραδέχομαι μάλιστα ότι γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο ο νομοθέτης το κατήργησε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1084/84 [6] χωρίς να το αντικαταστήσει με άλλο ανάλογο. Όμως, είναι γεγονός ότι, κατά τον χρόνο των υπό κρίση περιστατικών της παρούσας υποθέσεως, ο κανονισμός 926/80 ήταν ακόμη σε ισχύ και ο φόβος ενδεχομένων καταχρήσεων δεν μπορεί να ωθήσει τον δικαστή να τροποποιήσει τις σχετικές διατάξεις. Η διάταξη που πρέπει να εφαρμοστεί δεν επιτρέπει

6 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 1084/84 της Επιτροπής, της 18ης Απριλίου 1984, περί καταργήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 926/80 (ΕΕ L 106, σ. 26).

την ύπαρξη αμφιβολιών: πρέπει να χορηγείται απαλλαγή μόνο όταν η καταβολή του νέου ΝΕΠ επιβάλλει στον αιτούντα «συμπληρωματική επιβάρυνση». Η σχετική διάταξη αναφέρεται κατά λέξη στο μειονέκτημα που υφίσταται στην περίπτωση αυτή ο ενδιαφερόμενος. Και όπως έχω προείπει, δεν είναι δυνατή η αποφυγή, μέσω ερμηνείας, της εφαρμογής της εξεταζομένης διατάξεως. Στην αρμόδια εθνική αρχή εναπόκειται — και φυσικά στον εθνικό δικαστή σε περίπτωση διαφοράς — να αρνηθεί, ενδεχομένως, να απονείμει το δικαίωμα για απαλλαγή εάν αποδεικνύεται ότι ο εισαγωγέας και ο εξαγωγέας έχουν μυστικά και κατά παράβαση του κοινοτικού δικαίου συνεννοηθεί, κατά τον τρόπο που εκθέτει η Επιτροπή. Νομίζω ότι η άρνηση του ευεργετήματος της διατάξεως σε πρόσωπο που δεν έχει συνάψει τέτοιες συμφωνίες, προκειμένου να προληφθούν πιθανές καταχρήσεις, αποτελεί μέτρο υπερβολικά δραστικό και, κυρίως, αντίθετο προς το γράμμα και το πνεύμα του κανονισμού.

Πρόταση

6. Επομένως, με βάση τις ανωτέρω σκέψεις, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα υποβληθέντα από το Raad van State van België ερωτήματα ως εξής:

«Το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΟΚ) 926/80 της Επιτροπής, της 15ης Απριλίου 1980, περί εξαιρέσεως της εφαρμογής των νομισματικών εξισωτικών ποσών σε ορισμένες περιπτώσεις, έχει την έννοια ότι απαγορεύει τη χορήγηση της απαλλαγής, που προβλέπεται από τον κανονισμό αυτόν, από την υποχρέωση καταβολής νομισματικού εξισωτικού ποσού λόγω εξαγωγής μόνον όταν τα εξαχθέντα εμπορεύματα εισήχθησαν προηγουμένως, στο ίδιο κράτος και εντός της προθεσμίας των έξι μηνών, από τον ίδιο επιχειρηματία.»